

ІНФОРМАЦІЙНИЙ РЕСУРС СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ

Національний університет «Одеська політехніка»

***Анотація:** Проаналізовані проблеми використання інформаційних ресурсів в економіці України з урахуванням світового досвіду процесів формування інформаційного суспільства і зміною форм організації виробництва.*

Ключові слова: ресурс; інформація; виробництво; технологія.

***Abstract:** The problems of the use of information resources in the economy of Ukraine are analyzed, taking into account the world experience of the processes of forming the information society and changing the forms of production organization.*

Key words: resource; information; production; technology.

Сучасний етап розвитку суспільства характеризується швидким поширенням нових інформаційних технологій та зміною під впливом цього процесу багатьох аспектів соціально-економічного життя. В економічних дослідженнях дана динаміка, яка пов'язана із формуванням теорії інформаційного суспільства (ІС). Термін «інформаційне суспільство» запроваджено в науку на початку 1960-х рр. незалежно один від одного Ф. Махлупом в США і Т. Умсао у Японії [4]. До середини 1970-х рр. в Японії було розроблено Проєкт інформаційного суспільства до 2000 р. (національну ідею), керівником якого був японський економіст Й. Масуда [5, с. 623]. Основи теорії ІС закладено у роботах З. Бжезинського, Д. Белла, М. Кастельса, О. Тоффлера, М. Портера, Т. Стоуньєра та інших. Прихильники теорії ІС пов'язують його становлення з домінуванням четвертого сектора економіки – інформації. В результаті якісно змінюється форма організації виробництва. На противагу концентрації виробництва інформаційні технології дозволяють брати участь у виробничих процесах, перебуваючи на відстані від великих економічних центрів. Знижується значення бюрократичного управління за одночасного посилення самостійності й ролі конкретних працівників під час виконання своїх основних функцій. Змінюється система цінностей, що проявляється у посиленні соціального вектора розвитку суспільства. Зрештою, зростає взаємопроникнення економічних процесів у світовому масштабі.

В епоху глобалізації світової економіки інформаційні технології починають відігравати таку важливу роль, що з'являється тенденція виділяти їх як додатковий фактор виробництва поряд із працею, капіталом, природними ресурсами. Унікальність інформації як специфічного ресурсу проявляється у його індивідуальних характеристиках [2, с. 113].

Насамперед, придбання інформаційного ресурсу має забезпечувати споживачеві технічну можливість використання, що передбачає його комплементарність та стандартність.

Інформаційні ресурси демонструють зростаючу прибутковість у довгостроковому періоді. Як наслідок, галузі, які виробляють інформаційний продукт, отримують додаткові можливості експлуатації ефекту масштабу виробництва. Зростання ефекту обумовлено структурою витрат інформаційних благ, яка характеризується значною їх часткою в початковому періоді виробництва інформаційного продукту, що веде до значного перевищення витрат на створення першого екземпляра над витратами на наступні екземпляри (наприклад, створення інформаційного продукту та подальша передача його інформаційним шляхом).

Реалізація інформаційного ресурсу через мережеві структури передбачає вивчення такої його властивості, як мережеві зовнішні ефекти, на необхідність дослідження яких уперше вказав Б. Меткалфе - винахідник локальної мережевої технології Internet. Відповідно до закону Меткалфе цінність будь-якої мережі для користувача еквівалентна квадрату кількості вузлів з'єднання, тобто якщо в мережі є n користувачів, а цінність мережі для кожного пропорційна кількості окремих користувачів, то загальна цінність мережі пропорційна величині, яка визначається рівнянням: $n(n - 1) = n^2 - n$ [1, с. 44].

Інформаційним ресурсам притаманні ефекти пастки (lock - in effects), тобто переміщення витрат між галузями, що знаходяться у технологічному взаємозв'язку.

Наступна характеристика інформаційного ресурсу обумовлена їх незалежністю від простору, різким знеціненням у часі і схильністю до виключно морального зносу.

Особливо слід звернути увагу на величезну швидкість розвитку інформаційних ресурсів при паралельному падінні цін на інформаційно-телекомунікаційні технології.

Однією з найважливіших характеристик інформаційних ресурсів є їхня двоїстість. Французький економіст Ш. Гольдфінгер пише: «Інформації завжди надто багато. Кожен вид економічної діяльності виробляє її більше, ніж може споживати» [3, с. 391]. Обмеженість інформаційних ресурсів проявляється щодо стратегічної та комерційної інформації.

Зростання інформаційних ресурсів та їх доступність для широкого кола користувачів породжує низку негативних моментів. Суперечливість джерел інформації створює суперечливість самої інформації. Труднощі у прийнятті раціонального рішення через різке зростання обсягу інформації отримали назву інформаційних шумів. З іншого боку, відбувається витіснення традиційних групових зв'язків функціональними інформаційними зв'язками. Виникають серйозні проблеми незахищеності конфіденційної інформації внаслідок розвитку інформаційних технологій і особливо у зв'язку з поширенням Інтернету. За даними Global Research до кінця вересня 2002 р. загальна кількість користувачів Інтернету у світі становила 619 млн осіб, а за розрахунками International Data Corporation до 2005 р. їхнє число досягло 941 млн чол. Продовжує зберігатися асиметричність у доступі до інформаційних ресурсів різних країн та регіонів, тобто спостерігається явище цифрового розриву – digital divide.

З аналогічними проблемами використання інформаційних ресурсів стикається сьогодні і Україна. Причому ситуація ускладнюється труднощами трансформаційного періоду. Однак масштаби інформаційних зрушень у світовій економіці потребують адекватних заходів щодо залучення нашої країни до світового інформаційного простору.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Інформаційне суспільство: збірник, 2004. 507с. [Електронний ресурс].
2. Мельник Л.Г. Інформаційна економіка. Суми: Університетська книга, 2003. 288с.
3. Стюарт Т. Інтелектуальний капітал. Нове джерело багатства організацій // Нова постіндустріальна хвиля на Заході: антологія, 1999. 42бс. [Електронний ресурс].
4. Machlup F. The Production and Distribution of Knowledge in the United States. Princeton. 1962.
5. Masuda Y. Computopia. The Information Technology Revolution. T. Forrester, ed. Oxford: Blackwell, 736р.

Захарченко Віталій Іванович, доктор економічних наук, професор кафедри міжнародного менеджменту та інновацій, Національний університет «Одеська політехніка», Одеса, e-mail: v.i.zaharchenko@mzeid.in

Бойцова Маргарита В'ячеславівна, студентка Національного університету «Одеська політехніка», Одеса, e-mail: margarita.bojcova@mzeid.in

Zakharchenko Vitaly I. – doctor of economics, Professor of the Department of International Management and Innovation, Odesa Polytechnic National University, Odesa, e-mail: v.i.zaharchenko@mzeid.in

Boitsova Marharyta V. – student of the Odesa Polytechnic National University, Odesa, e-mail: margarita.bojcova@mzeid.in